

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No.12261/10

Abdullah ÖCALAN / TÜRKİYE

Başkan

Robert Spano,

Yargıçlar

Ledi Bianku,

Işıl Karakaş,

Paul Lemmens,

Valeriu Grițco,

Jon Fridrik Kjølbro,

Ivana Jelić

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla 4 Eylül 2018 tarihinde Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda anılan 2 Mart 2010 tarihli başvuruyu dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2018. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuran Abdullah Öcalan, Türk vatandaşı olup 1949 doğumludur ve İmralı Cezaevinde (Türkiye)tutuklu bulunmaktadır. Başvuran, Mahkeme huzurunda İstanbul Barosu'na bağlı Avukat Hadice Korkut tarafından temsil edilmektedir.

2. Dava konusu olaylar, başvuran tarafından ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Davanın Başlangıcı

3. Başvuranın avukatları, 15 Ekim 2008 tarihinde başvurunu haftalık ziyaretleri sırasında;kendilerini, cezaevi gardiyanları tarafından kendisine kötü muamelede bulunulduğuna dair bilgilendirdiğini belirterek, 18 Ekim 2008 tarihinde bir basın açıklaması yapmışlardır.

2. Disiplin Soruşturması ve Suç Duyurusu

4. Başvuranın iki avukatı ve tamamı PKK'nın (başvuranın 1998 yılında yakalanmasından önce lideri olduğu bölücü silahlı hareket), yasa dışı faaliyetleriyle bağlantılı olan suçlardan sanık olarak yargılanan ya da hükümlü bulunan 236 kişi tarafından;21 Ekim 2008 tarihinde, başvuranın, hücrelerinde yapılan bir arama sırasında İmralı Cezaevi gardiyanları tarafından işkence gördüğü, aşağılandığı ve tehdit edildiği iddia edilerek Bursa Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Müstekiler özellikle; başvuranın, belirtilmeyen bir tarihte avukatlarının ziyareti sırasında kendilerini, cezaevi gardiyanlarının hücrelerini aramak amacıyla geldikleri, kendisini bitişikte yer alan ziyaret salonuna götürdükleri ve hücrelerinden ayrılmak istememesi üzerine, susmasını

söyledikleri ve kendisini diz çökmeye zorladıkları hususunda bilgilendirdiğini iddia etmişlerdir. Yine aynı suç duyurusu kapsamında; başvuranın gardiyanlara, kendisini ateşli bir silahla öldürmelerinin daha iyi olacağını söylemesi üzerine, gardiyanlardan birinin, bir gün bunun da gerçekleşeceğini söylediği belirtilmiştir. Gardiyanlar ayrıca başvurana hakaret etmişlerdir. Müşteki;başvuranın, İmralı Cezaevinde güvende olmadığını ve gardiyanlar tarafından yapılan her türlü kötü muamele ve işkence karşısında,savunmasız durumda bulunduğunu ileri sürmüşlerdir.

5. 18 Ekim 2008 tarihinden itibaren birkaç gün boyunca, Türkiye'nin güneydoğusunda ve doğusunda bulunan illerde, bazıları DTP'nin (Demokratik Toplum Partisi – Kürt yanlısı Türkiye partisi)kontrolünde olmak üzere, halk tarafından onlarca gösteri ve protesto düzenlenmiştir. İmralı Cezaevinde başvurana uygulanan muameleleri protesto amacı taşıdığı açıklanan bu gösteriler, zaman zaman güvenlik güçleriyle yaşanan çatışmalara dönüşmüş ve bu çatışmalar neticesinde, bir kişi hayatını kaybetmiş ve yedisi polis memuru olmak üzere seksen kişi yaralanmıştır. Yaklaşık olarak 400 kişi gözaltına alınmış ve bunlardan 200'ü tutuklanmıştır.

6. Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından,yetkisizlik kararı verilerek, dava dosyası yer bakımından yetkili olan Mudanya Cumhuriyet Başsavcılığı'na sevk edilmiştir.

7. Adalet Bakanı;İmralı Cezaevi'nin, söz konusu hücre arama olayına karışan, iki gardiyanı ve müdür yardımcısı hakkında 30 Ekim 2008 tarihinde bir disiplin soruşturması başlatıldığına dair,3 Kasım 2008 tarihinde, başvuranın avukatlarını bilgilendirmiştir.

8. Disiplin soruşturması sonucunda;6 Kasım 2008 tarihinde, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Nitekim soruşturma makamı, sanık sıfatıyla aynı tarihte sorgulanan cezaevi personelinin, iki gardiyanın ve ilgili müdür yardımcısının, başvuranın avukatları tarafından kendilerine isnat edilen kötü muamele ve hakaret iddialarını reddettiklerini

ve 7 Ekim 2008 tarihinde gerçekleştirilen aramanın rutin bir arama olduğunu ve usulüne uygun olarak olağan şekilde yapıldığını belirttiklerini tespit etmiştir. Soruşturma makamı, 1999 yılından beri yapılan olağan hücre aramalarından hiçbir farkı olmayan 7 Ekim 2008 tarihli aramanın, yönetmeliklerle katı şekilde düzenlenen usule uygun olarak gerçekleştirildiği kanaatine varmıştır.

9. Mudanya Cumhuriyet Savcısı,15 Ocak 2009 tarihinde, sanıkların başvurana kötü muamelede bulunduğuna dayanak gösterilebilecek herhangi bir delil unsurunun bulunmaması sebebiyle; 21 Ekim 2008 tarihli suç duyurusu hakkında, kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet Savcısı öncelikle, disiplin soruşturması dosyasını incelemiş, ilgili gardiyanların ve müdür yardımcısının ifadelerini dikkate almıştır.

10. Cumhuriyet Savcısı ikinci olarak; her gün düzenli aralıklarla bir pratisyen hekim, bir psikiyatır ve bir uzman doktor tarafından muayene edilen başvuranın, muayeneler sırasında,muayene yapan bu doktorlara herhangi bir kötü muamele şikâyetinde bulunmadığını tespit etmiştir (iki uzmanın muayenesi 9 Ekim 2008 tarihinde gerçekleştirilmiştir). Cumhuriyet Savcısı ayrıca, sağlık raporları kapsamında, iddia edilen kötü muamelelerden kaynaklanan hiçbir iz veya belirti tespit edilmediğini gözlemlemiştir. Psikiyatır, 9 Ekim 2008 tarihli raporunda, hastanın genel durumuna ilişkin kısımda, başvuranın entelektüel olarak mantıklı, koopere ve oryante olduğunu gözlemlemiştir.

11. Cumhuriyet Savcısı son olarak, başvuranın iddia edilen kötü muameleler hakkında İmralı Cezaevi'ne herhangi bir şikâyette bulunmadığını da göz önünde bulundurmıştır.

12. Yalova Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı, 31 Temmuz 2009 tarihli kararıyla;başvuran tarafından, kovuşturmayaya yer olmadığı kararına yönelik yapılan 15 Ocak 2009 tarihli itirazı reddetmiştir. Bu karar, başvurana 3 Eylül 2009 tarihinde tebliğ edilmiştir.

3. Diğer Başvurular

13. İlgilinin avukatları, 21 Ekim 2008 tarihinde, Bursa İnfaz Hâkimliğinden (“İnfaz Hâkimliği”); müvekkillerinin güvenliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmişlerdir.

14. İnfaz Hâkimliği tarafından, 2Şubat 2009 tarihinde;hem disiplin soruşturması, hem de adli soruşturma sonucunda verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar doğrultusunda, başvuranın avukatlarının talebini, konu yönünden ilgisinin bulunmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

15. Bu zaman zarfında başvuranın avukatları ayrıca, 21 Ekim 2008 tarihinde, ilgilinin iddia edilen olay ve tutukluluk koşulları hakkında inceleme yapılması için,Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu’na (“İnceleme Komisyonu”) başvurmuşlardır.

16. İnceleme Komisyonu;15 Aralık 2008 tarihli yazısıyla, cezaevi personeline isnat edilen fiillere ilişkin olarak disiplin soruşturması ve adli soruşturma açılmış olduğuna dair,başvuranın avukatlarını bilgilendirmiştir.

17. Söz konusu Komisyonun bir üyesi olan Milletvekili A.K., belirtilmeyen bir tarihte, olay yerinde inceleme yapılması amacıyla, İmralı Cezaevine bir heyetin gönderileceğini ancak başvuran tarafından, avukatlarına ihtilaf konusu olayları “abartmalarının” belirtilmesi üzerine, öngörülen ziyaretin iptal edildiğini kamuoyuna açıklamıştır.

18. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza ve Muamelenin Önlenmesi Komitesi (“CPT”), 9 Temmuz 2010 tarihinde, İmralı Cezaevine 26-27 Ocak 2010 tarihlerinde gerçekleştirdiği ziyarete ilişkin olan ve Mayıs 2007 – Ocak 2010 arasındaki dönemi kapsayan bir rapor yayımlamıştır.Bu raporun 8. paragrafında aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

“A. Kötü Muamele

8. İmralı Cezaevinde çalışan cezaevi memurları tarafından tutukluların fiziksel olarak kötü muameleye maruz bırakıldığına dair herhangi bir iddia,heyete sunulmamıştır.

Yaklaşık bir yıl önce, cezaevi personelinin oluşumunda önemli bir değişiklik yapılmış olması dikkat çekici bir husustur. Abdullah Öcalan'a göre, bu durumun cezaevi personelinin davranışları üzerinde pozitif bir etkisi olmuştur.”

ŞİKÂYETLER

19. Başvuran taraf, başvurana cezaevi personeli tarafından yapılan ölüm tehdidinin,Sözleşme'nin 2. maddesini ileri sürerek,ölüm cezası söylemini gündemde tutan siyasi atmosferden kaynaklandığından şikâyet etmektedir. Başvuran taraf ayrıca; söz konusu personelin, başvurana isyana teşvik etmeye çalıştığını, bu durumun başvuranın hayatını sonlandırması için bir sebep olabileceğini ileri sürmektedir.

20. Başvuran taraf, Sözleşme'nin 3. maddesini ileri sürerek, söz konusu hücrenin arandığı sırada başvuranın tâbi tutulduğu fiziki ve sözlü kötü muamelelerden şikâyet etmektedir.

21. Ayrıca başvuran taraf, Sözleşme'nin 6. ve 13. maddeleri ile ilgili olarak, ulusal makamlar tarafından söz konusu olaylar hakkında yürütülen soruşturmanın etkin olmadığını ileri sürmektedir.

22. Son olarak başvuran, Sözleşme'nin 14. maddesini ileri sürerek, etnik kökeni sebebiyle ayrımcılığa uğradığını da iddia etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

23. Başvuran, İmralı Cezaevinde bulunan yaşam ünitesinde yapılan arama sırasında, hem fiziki hem de sözlü olarak insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye maruz bırakıldığını iddia etmektedir. Başvuran ayrıca, etkin bir

soruşturma yapılmadığından şikâyet etmektedir. Başvuran bu bağlamda, Sözleşme'nin 3., 6. ve 13. maddelerini ileri sürmektedir.

24. Mahkeme, bu şikâyetlerin sadece Sözleşme'nin 3. maddesi alanında incelenmesinin uygun olduğu kanaatindedir, söz konusu hüküm aşağıdaki gibidir:

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

25. Mahkeme, kötü muameleyle ilişkin bir şikâyetin Sözleşme'nin 3. maddesi alanına girebilmesi için, ileri sürülen kötü muamelenin asgari ağırlık eşiğine ulaşmış olması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu asgari eşiğin değerlendirilmesi, davanın verilerinin tamamına, özellikle muamelenin süresine, fiziki ve psikolojik etkilerine ve bazen de mağdurun cinsiyeti, yaşı, sağlık durumu gibi hususlara bağlıdır. Bu değerlendirmede; ayrıca yoğun bir gerilim ortamı ve duygusal olarak yüklü bir ortam gibi, muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınmalıdır (*Bouyid/Belçika*[BD], No. 23380/09, § 86, AİHM 2015).

26. Diğer taraftan Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı olan kötü muamele iddialarının, uygun delil unsurlarıyla desteklenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (*Jalloh/Almanya* [BD], No. 54810/00, § 67, AİHM 2006-IX). Söz konusu olayların tamamının veya büyük bir kısmının, makamlar tarafından açıkça tanınması durumunda, denetimleri altında bulunan tutuklu kişilerin durumunda olduğu gibi, bu süreç içerisinde meydana gelebilecek her türlü yaralanmalar,iddia edilen olaylarla ilgili güçlü varsayımlar doğurur. Bu durumda ispat yükü Hükümete düşmektedir: Hükümet, mağdurun anlatımı hakkında şüphe yaratan olayları tespit eden delil unsurları sunarak, tatmin ve ikna edici bir açıklamada bulunmakla yükümlüdür (bk.*Salman/Türkiye* [BD], No.21986/93, § 100, AİHM 2000-VII, *Gäfgen/Almanya* [BD], No.22978/05, § 87, AİHM 2010 ve *El-Masri/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*[BD], No. 39630/09,

§ 152, AİHM 2012). Mahkeme, bu türden bir açıklamada bulunulmaması halinde, Hükümet aleyhinde sonuçlara varma hakkının bulunduğu kanaatindedir (yukarıda anılan *El-Masri*, § 152 ve yukarıda anılan *Bouyid*, §83). Söz konusu durum; tutuklu kişilerin savunmasız bir durumda bulunmaları ve yetkililerin, onları korumakla yükümlü olması gerçeğine dayanmaktadır (yukarıda anılan *Salman*, § 99).

27. Mahkeme, söz konusu karinelere yararlanmak için, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlalinden mağdur olduğunu iddia eden kişilerin, daha önceden polisin veya benzer yetkilere sahip bir makamın nezaretinde buldukları sırada, kötü muamele gördüklerine ilişkin emarelerin bulunduğunu kanıtlamaları gerektiğine dikkat çekmektedir. Mahkeme, incelemesine sunulan dava sayısından anlaşıldığı üzere, Mahkeme'nin önemli bir kanıt değeri olarak kabul ettiği yaralanma veya darp izlerini açıklayan tıbbi raporlar da, genellikle bu amaçla sunulur (yukarıda anılan *Bouyid*, § 92).

28. Mahkeme somut olayda öncelikle; başvuranın iddia edilen kötü muameleye maruz kaldığının tespit edilmesine imkân veren delil unsurlarının veya uygun emarelerin bulunup bulunmadığını incelemektedir. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranın iddia edilen olayların meydana geldiği gün ve müteakip günlerde pratisyen hekim tarafından muayene edilmiş olduğunu gözlemlemektedir. Diğer taraftan başvuran, söz konusu olaylardan iki gün sonra bir psikiyatr ve bir iç hastalıkları uzmanı tarafından muayene edilmiştir. Bu muayenelerin hiçbirinde, başvuranda herhangi bir fiziki veya psikolojik lezyon tespit edilmemiştir. Diğer taraftan başvuran, ne pratisyen hekime, ne psikiyatra, ne de iç hastalıkları uzmanına; kötü muamele iddialarına ilişkin olarak muhtemel şikayetleri hakkında hiçbir husus belirtmemiştir. Dosyada; başvuranın hassas bir durumda bulunduğunu gösteren hiçbir unsur bulunmamaktadır; zira psikiyatr, başvuranın entelektüel olarak mantıklı, koopere ve oryante olduğunu gözlemlemiştir.

29. Mahkeme ayrıca; başvuranın cezaevi idaresine de, cezaevinden sorumlu Cumhuriyet Savcısına da, kişisel olarak şikâyetle bulunmadığını gözlemlemektedir.

30. Diğer taraftan Mahkeme; CPT üyelerinin 26 Ocak 2007 ve 27 Ocak 2010 tarihlerinde gerçekleştirdikleri ziyaret sırasında, 2007 yılının Mayıs ayından söz konusu ziyaretin yapıldığı tarihe kadar geçen süreç hakkında sorgulanan başvuranın, cezaevinde görevli personelin bir yıldan beri daha olumlu davrandığını belirtse de, cezaevi personeli tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığına dair herhangi bir şikâyet belirtmediğini kaydetmektedir.

31. Mahkeme ayrıca, söz konusu arama olayına karışan ve kötü muamele iddialarıyla karşı karşıya kalan cezaevi gardiyanlarının ve müdür yardımcısının; söz konusu fiilin rutin bir arama işlemi olduğunu ve başvuran tarafından iddia edildiği türden olayların meydana gelmediğini belirttiklerini gözlemlemektedir.

32. Mahkeme; “İnceleme Komisyonu’nun” bir üyesinin kamuoyuna; başvuran tarafından avukatlarına yönelik olarak, ihtilaf konusu olayları “abartmalarının” belirtilmesi sebebiyle, söz konusu komisyonun İmralı Cezaevine ziyaretini iptal ettiğine dair açıklamada bulunmuş olduğunu kaydetmektedir.

33. Başvuran ile gardiyanlar arasında hücre araması sırasında, başvuranın durması gereken yer hakkında bir atışma yaşandığı ve başvuranın görevliler tarafından hareketsiz hale getirildiği varsayılsa bile; bu muhtemel atışma veya eylemin, başvuran üzerinde fiziki veya psikolojik her türlü etkiden yoksun olması sebebiyle, asgari ağırlık eşliğine ulaştığını gösteren hiçbir unsur bulunmamaktadır.

34. Mahkeme, bu koşullarda; başvuran tarafından, Sözleşme’nin 3. maddesine aykırı olarak, cezaevinin gardiyanları tarafından 7 Ekim 2008 tarihinde kötü muameleye tabi tutulduğuna dair savunulabilir bir şikâyet ileri sürülemediği kanaatine varmaktadır. Dolayısıyla, Sözleşme’nin 3.

maddesine ilişkin şikâyete bağlı olarak, başvurunun bu kısmı, açıkça dayanaktan yoksun bulunması sebebiyle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

35. Bu sonuç ışığında; savunulabilir şikâyetlerin bulunmaması sebebiyle, etkin soruşturma yürütme pozitif yükümlülüğü, mevcut davanın kendine özgü koşullarında ulusal makamlara düşmemektedir (*Bazjaks/Letonya*, No. 71572/01, § 79, 19 Ekim 2010 ve *Maļinovskis/Letonya* (k.k.), No. 48435/07, § 53, 4 Mart 2014). Sonuç olarak, şikâyetin bu kısmı da; açıkça dayanaktan yoksun bulunduğu gerekçesiyle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

36. Başvuran yine aynı olaylara dayanarak; Sözleşme'nin 3., 6. ve 13. maddelerine ilişkin şikâyetlerinin yanı sıra; genel olarak Sözleşme'nin 2. ve 14. maddelerinin ihlal edildiğini de ileri sürmektedir.

37. Mahkeme bu şikâyetleri; başvuran tarafından ileri sürüldüğü şekliyle incelemiştir. Mahkeme, kendisine sunulan unsurların tamamı bakımından, ileri sürülen iddiaları tanıma yetkisi olduğu ölçüde, Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine dair herhangi bir görünüm bulunmadığı kanaatine varmaktadır. Sonuç olarak, başvurunun bu kısmı da, açıkça dayanaktan yoksun bulunup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 27 Eylül 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan